УДК 343.3/.7
DOI https://doi.org/10.32782/2709-9261-2026-2-18-26

Удод Андрій Миколайович,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального права та кримінології
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-8029-4878

Козачок Вероніка Олегівна,
курсант факультету підготовки фахівців для підрозділів досудового розслідування
Національної поліції України
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: https://orcid.org/0009-0006-1204-6323

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДМЕЖУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЯМИ 342 ТА 345 КК УКРАЇНИ, У КОНТЕКСТІ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН

У статті досліджено проблемні питання відмежування складів злочинів, передбачених статтями 342 та 345 КК України, у контексті мобілізаційних правовідносин. Систематизовано підходи до кваліфікації опору, поєднаного з насильством щодо працівника правоохоронного органу, та обґрунтовано перевагу диференційованого підходу. Запропоновано доповнити відповідні склади злочинів кваліфікуючою ознакою повторності. Визначено критерії розмежування зазначених складів.
Ключові слова: *опір, насильство, представник влади, працівник правоохоронного органу, мобілізаційні правовідносини, кваліфікація, повторність.*

Постановка проблеми. Починаючи з 2023 року в Україні простежується поступове зростання кількості кримінальних правопорушень, передбачених статтями 342 та 345 Кримінального кодексу України (далі – КК України) [1]. На тлі об'єктивного скорочення статистичної бази обліку – як за територіальним охопленням, так і за чисельністю населення порівняно з 2021 роком – така динаміка виглядає доволі тривожно й потребує уваги, надто з огляду на перспективи повоєнного відновлення суспільних відносин [2, с. 28].

Зазначена тенденція нерозривно пов'язана з нормативним підґрунтям мобілізаційних правовідносин. За Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [3] мобілізація становить комплекс організаційних, економічних та інших заходів, спрямованих на поетапне переведення національної економіки, органів державної влади й місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України та інших військових формувань – на організаційно-штатну структуру воєнного часу. В Указі Президента України «Про часткову мобілізацію» від 14 січня 2015 року [4] запровадження мобілізації пов'язується із забезпеченням належного рівня бойової та мобілізаційної готовності, що дає змогу вчасно й ефективно реагувати на загрози національній безпеці держави.

Окреме значення має Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» [5], який визначає правові та організаційні засади виконання громадянами конституційного обов'язку із захисту Вітчизни, порядок військового обліку та проходження служби. Саме цим актом визначається законність вимог уповноважених осіб, а отже, і правомірність поведінки громадян, від якої безпосередньо залежить кваліфікація діянь за статтями 342 та 345 КК України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання кримінально-правової охорони авторитету органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань

© Удод А. М., Козачок В. О., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

громадян та належної діяльності правоохоронних органів неодноразово ставали предметом наукових думок. А. С. Габуда з'ясував об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу опору особам, наділеним владними повноваженнями, однак залишив поза межами аналізу специфіку кваліфікації опору, поєднаного з насильством, в умовах особливого періоду [6, с. 10]. М. Й. Коржанський, характеризуючи кваліфікацію множинності як одну з найскладніших проблем кримінально-правової науки, наголошував на браку усталених критеріїв розмежування сукупності й одиничного злочину, проте спеціальних складів, передбачених статтями 342 і 345 КК України, окремо не торкався [7, с. 51]. В. О. Навроцький сформулював загальні засади кримінально-правової кваліфікації, які, втім, потребують адаптації до ускладнених (багатооб'єктних) складів досліджуваної групи [8, с. 337]. Ю. В. Орлов дослідив проблеми кваліфікації правопорушень за статтями 342 та 345 КК України й акцентував на неоднозначності судової практики, проте питання їх розмежування саме в мобілізаційному контексті залишив відкритим [2, с. 25]. Н. І. Устрицька опрацювала особливості кваліфікації повторності злочинів, чим створила теоретичне підґрунтя для постановки питання про запровадження цієї ознаки в межах статей 342, 343 і 345 КК України [9, с. 361]. Попри вагомий доробок названих авторів, поза їх увагою лишилася низка суперечливих аспектів відмежування суміжних складів у сфері мобілізаційних правовідносин, що й зумовлює потребу в подальшому опрацюванні теми.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу нормативно-правових актів, судової практики та доктринальних підходів виробити чіткі критерії розмежування складів злочинів, передбачених статтями 342 та 345 КК України, з урахуванням особливостей мобілізаційних правовідносин, а також запропонувати напрями вдосконалення законодавства та уніфікації правозастосовної практики.

Виклад основного матеріалу. Однією з ключових проблем розмежування складів злочинів, передбачених статтями 342 та 345 КК України, є неоднозначність підходів до кваліфікації випадків застосування насильства щодо представників влади або працівників правоохоронних органів. Аналіз судової практики показує, що здебільшого, коли під час протидії законним діям працівника правоохоронного органу винний застосовує насильство, вчинене кваліфікують за статтею 345 КК України. Звідси постає питання: чи слід розуміти опір виняткова як ненасильницьку форму протидії, чи ж у подібних ситуаціях наявна сукупність кримінальних правопорушень, передбачених статтями 342 та 345 КК України.

Позиція судової практики тут не є усталеною. Верховний Суд України вказував, що насильство, застосоване під час опору працівникові правоохоронного органу, може полягати в нанесенні ударів, побоїв або тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості; отже, опір за своєю природою не виключає насильства й здатний проявлятися саме через активний фізичний вплив на потерпілого [10]. Водночас у постанові Пленуму Верховного Суду України від 26 червня 1992 року зазначено, що коли під час опору потерпілому завдаються удари, побої чи тілесні ушкодження, вчинене належить кваліфікувати за сукупністю відповідних норм [10]. Такий підхід фактично допускає одночасне застосування норм про опір представникові влади та про насильство щодо працівника правоохоронного органу, що й стало підґрунтям для тривалих наукових дискусій про можливість подвійної кримінально-правової оцінки одних і тих самих дій.

Додаткової гостроти проблема набуває в умовах мобілізаційних правовідносин, коли конфлікти між громадянами та представниками державних органів нерідко супроводжуються фізичним протистоянням, що ускладнює відповідну кваліфікацію. Мобілізація як комплекс організаційних, інфраструктурних і військових заходів спрямована на переведення державних інституцій та Збройних Сил на функціонування в умовах воєнного стану у зв'язку з надзвичайними обставинами, зокрема для відсічі збройній агресії. У межах цієї статті відповідні процеси розглядаються крізь призму збройної агресії проти України [11, с. 77].

Розмежування складів, передбачених статтями 342 та 345 КК України, традиційно належить до найдискусійніших питань Особливої частини кримінального права. Складність зумовлена тим, що обидві норми регулюють суміжні відносини, пов'язані із забезпеченням нормальної діяльності органів державної влади та правоохоронної системи. При цьому ключова проблема криється не стільки у формальній конструкції диспозицій, скільки у фактичному змісті поведінки особи. У практичному вимірі опір працівникові правоохоронного органу рідко має «чисту» ненасильницьку форму: у реальному конфлікті він зазвичай супроводжується фізичним впливом – блокуванням дій, вириванням, штовханням, а подеколи й заподіянням тілесних ушкоджень. Звідси принципове запитання: чи охоплює стаття 342 КК України всі форми опору, включно з насильницькими, чи насильницькі дії мають автоматично переходити у площину статті 345 КК України як самостійний склад.

Правозастосовна практика єдиного підходу не демонструє. В одних випадках суди фактично поглинають насильницькі дії складом статті 342 КК України, розцінюючи їх як спосіб опору; в інших – навпаки, вважають, що будь-яке фізичне насильство щодо працівника правоохоронного органу потребує додаткової кваліфікації за статтею 345 КК України. Такий дуалізм породжує правову невизначеність, що суперечить принципові юридичної визначеності як складова верховенства права, закріпленого Конституцією України [12].

Істотним є й питання об'єкта злочину. Якщо у статті 342 КК України основним безпосереднім об'єктом є нормальна діяльність органів державної влади, то у статті 345 КК України додатково здійснюється кримінально-правова охорона недоторканність працівника правоохоронного органу. Саме цю різницю нерідко наводять як аргумент на користь кваліфікації за сукупністю. Проте такий підхід не завжди виправданий: у низці випадків насильство є способом реалізації самого опору й не виходить за його межі як окремий злочин, а штучне «розщеплення» поведінки на два склади здатне призвести до надмірної криміналізації. У доктринальному сенсі статтю 342 КК України доцільно розглядати як загальну норму щодо протидії законній діяльності представника влади, а статтю 345 КК України – як спеціальну щодо посягання на фізичну недоторканність працівника правоохоронного органу; утім, правило конкуренції загальної та спеціальної норми спрацьовує не завжди однозначно через різний обсяг охоплюваних діянь.

Антисуспільна сутність опору визначається насамперед його основним безпосереднім об'єктом – законною службовою діяльністю представників влади, працівників правоохоронних органів, членів громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, а також військовослужбовців у відповідній сфері. У випадках, передбачених частиною 3 статті 342 КК України, додатковим обов'язковим безпосереднім об'єктом висту-

пають фізична та психічна недоторканність і здоров'я потерпілого [6, с. 10]. З урахуванням цього в науковій площині можна виокремити три основні підходи до вирішення проблеми: поглинання насильства складом статті 342 КК України; обов'язкову сукупну кваліфікацію зі статтею 345 КК України; диференційований підхід залежно від інтенсивності насильства та спрямованості умислу. Найбільш обґрунтованим видається останній, оскільки він дає змогу враховувати фактичні обставини кожної ситуації й уникати як надмірної криміналізації, так і штучного «виведення» насильницьких епізодів з-під правової оцінки.

Значення чіткої кваліфікації особливо зростає в умовах мобілізації. Законодавство про мобілізаційну підготовку [3] та правовий режим воєнного стану [13] передбачає розширення повноважень уповноважених органів, що об'єктивно підвищує ризик конфліктів із громадянами. Тому правильне відмежування складів має не лише теоретичне, а й суто практичне значення для забезпечення балансу між публічними інтересами держави та правами особи. Слід також зважати, що Закон України «Про Національну поліцію» [14] чітко окреслює межі службових повноважень поліцейських, а отже, оцінка правомірності їхніх дій прямо впливає на кваліфікацію поведінки того, хто чинить опір.

Відповідного осмислення потребує співвідношення розглядуваних деліктів з інститутом множинності кримінальних правопорушень. Як обґрунтовано в доктрині, погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу є ускладненим (багатооб'єктним) складом злочину, об'єктивна сторона якого охоплює альтернативні діяння, кожне з яких може мати ознаки самостійного посягання, що суттєво ускладнює кваліфікацію їх повторності та сукупності [15, с. 510]. Зокрема, коли за висловленою погрозою насильством настає його реальне застосування, вчинене належить кваліфікувати за правилами реальної сукупності – за частиною 1 та частиною 2 або 3 статті 345 КК України, бо йдеться про самостійні посягання, передбачені різними частинами однієї статті, а не про стадії одного злочину [15, с. 511]. Продовжуваним таке діяння можна визнати лише за умови тотожності погроз, охоплення їх єдиним умислом, спільності мотиву та спрямованості на один епізод службової діяльності потерпілого [15, с. 512]. Наведені положення прямо стосуються й відмежування складів, передбачених статтями 342 та 345 КК України, оскільки допомагають точніше окреслити межу між опором як способом протидії та насильством як самостійним посяганням на фізичну недоторканність працівника правоохоронного органу.

Правильне розмежування неможливе без детального аналізу об'єктивних і суб'єктивних ознак відповідних складів – саме на цьому рівні найчастіше виникають труднощі правозастосування. Об'єктивна сторона злочину за статтею 342 КК України полягає в активних діях у формі опору, примусу, погроз або іншої протидії законній діяльності представника влади, працівника правоохоронного органу чи військовослужбовця, причому така протидія спрямована на перешкоджання виконанню службових обов'язків, а не обов'язково на заподіяння шкоди здоров'ю. Натомість у статті 345 КК України об'єктивна сторона конкретизована й охоплює саме насильницькі дії або погрозу насильством щодо працівника правоохоронного органу у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків. Тим самим законодавець виокремлює підвищений рівень суспільної небезпеки, пов'язаний із посяганням не лише на порядок управління, а й на фізичну недоторканність особи. Тут і постає перше концептуальне запитання: чи є насильство завжди ознакою, що переводить діяння у площину статті 345 КК України, чи воно може лишатися способом вчинення опору в межах статті 342 КК України.

Не менш важливий аналіз суб'єкта. В обох випадках ним є загальний суб'єкт – фізична осудна особа, яка досягла віку кримінальної відповідальності. Однак у мобілізаційному контексті практичного значення набуває статус особи як військовозобов'язаного, призовника або резервіста, адже саме ці категорії найчастіше вступають у конфлікт з уповноваженими органами під час мобілізаційних заходів. Суб'єктивна сторона обох складів характеризується прямим умислом, проте його зміст відрізняється. За статтею 342 КК України умисел спрямований на перешкоджання законній діяльності відповідних осіб; за статтею 345 КК України додається усвідомлення винним факту застосування насильства щодо працівника правоохоронного органу та бажання чи свідоме припущення відповідних наслідків. На практиці найбільші труднощі викликає доведення спрямованості умислу, оскільки поведінка особи в конфлікті нерідко ситуативна й імпульсивна, а в процесі реалізації мобілізаційних заходів на неї до того ж істотно впливає емоційний чинник.

Окремої уваги потребують фактичні ситуації, що найчастіше стають підставою для кримінальних проваджень за зазначеними статтями. Це, зокрема, перевірка військово-облікових документів, вручення повісток, доставлення осіб до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, а також інші мобілізаційні заходи. Конфлікт тут нерідко виникає раптово й супроводжується як словесною, так і фізичною протидією, а межа між «опором» і «насильством» виявляється вкрай тонкою та залежить від інтенсивності дій, їх спрямованості й наслідків. Саме тому у практиці простежується тенденція автоматично ототожнювати будь-який фізичний контакт із працівником правоохоронного органу з насильством у розумінні статті 345 КК України. Такий підхід не завжди обґрунтований, бо не враховує контексту поведінки та її функціональної спрямованості.

З огляду на це доцільно виробити чіткіші критерії розмежування, які враховували б характер та інтенсивність фізичного впливу; спрямованість умислу; наявність або відсутність мети заподіяти шкоду здоров'ю; ступінь перешкоджання службовій діяльності. Ці критерії дають змогу обґрунтованіше підходити до кваліфікації й уникати як необґрунтованого розширення статті 345 КК України, так і недооцінки суспільної небезпеки насильницьких дій.

Нарешті, проведений аналіз актуалізує питання законодавчого вдосконалення підстав відповідальності за посягання на нормальну діяльність представників влади та працівників правоохоронних органів. Типові ситуації, що виникають під час реалізації мобілізаційних заходів, засвідчують ескалаційний характер протиправної поведінки: умисел особи спочатку формується на вчинення опору законним діям уповноваженого суб'єкта (стаття 342 КК України), а згодом трансформується у спрямованість на спричинення тілесних ушкоджень працівникові правоохоронного органу чи погрозу їх застосування (стаття 345 КК України). За чинного регулювання такі діяння здебільшого кваліфікують за сукупністю, проте конструкція складів, передбачених статтями 342, 343 і 345 КК України, не містить кваліфікуючої ознаки повторності, що з огляду на ускладнену юридичну природу цих посягань слід визнати прогалиною [15, с. 512]. Її

усунення вбачається в доповненні зазначених складів кваліфікуючою ознакою повторності вчинюваних діянь: первинне діяння (опір) отримувало б самостійну оцінку за статтею 342 КК України, а подальші дії, поєднані з погрозою застосування насильства або його застосуванням щодо працівника правоохоронного органу, – з урахуванням ознаки повторності. Такий підхід дав би змогу відобразити у формулі кваліфікації повний обсяг вчиненого, диференціювати відповідальність залежно від динаміки та спрямованості умислу й водночас уникнути як штучного дроблення єдиної за характером поведінки на самостійні склади, так і недооцінки суспільної небезпеки послідовно вчинюваних посягань.

Висновки. Проведене дослідження проблемних питань відмежування злочинів, передбачених статтями 342 та 345 КК України, у контексті мобілізаційних правовідносин дає підстави для низки узагальнень теоретичного та прикладного характеру.

По-перше, зростання кількості правопорушень, пов'язаних з опором представникам влади та насильством щодо працівників правоохоронних органів, є закономірним наслідком ускладнення суспільно-політичної ситуації та активізації мобілізаційних процесів; умови особливого періоду істотно змінюють характер взаємодії громадян з носіями владних повноважень.

По-друге, нормативне регулювання мобілізації та пов'язаних із нею відносин підвищує правове навантаження на органи державної влади й правоохоронні органи, що збільшує кількість конфліктних ситуацій, здатних набувати кримінально-правового значення.

По-третє, чинні кримінально-правові норми не дають однозначної відповіді щодо меж між опором як формою протидії законній діяльності представника влади та насильницькими діями щодо працівника правоохоронного органу як самостійним складом злочину.

По-четверте, судова практика єдиного підходу не демонструє: в одних випадках насильство розцінюють як елемент опору, в інших – як самостійний злочин, що потребує додаткової кваліфікації за статтею 345 КК України, і ця неоднозначність підтверджує наявність проблеми правової визначеності.

По-п'яте, історично сформований підхід, закріплений у постанові Пленуму Верховного Суду України, зберігає значення для правозастосування, проте не повною мірою відповідає сучасним реаліям і не завжди дає змогу відмежувати поглинання насильства складом опору від ситуацій, коли таке насильство підлягає самостійній кваліфікації.

По-шосте, найбільш виваженим у доктринальному плані є диференційований підхід, що передбачає оцінку інтенсивності насильства, спрямованості умислу та характеру посягання й дозволяє уникнути крайнощів – як надмірної криміналізації, так і необґрунтованого виведення насильницьких дій з-під самостійної оцінки.

По-сьоме, у мобілізаційному контексті особливої ваги набуває баланс між інтересами держави щодо ефективного функціонування органів влади та гарантіями прав і свобод людини, закріпленими Конституцією України; саме цей баланс має бути визначальним при формуванні єдиної правозастосовної практики.

По-восьме, з огляду на ескалаційний характер типових діянь (опір, що переростає в насильство чи погрозу ним) обґрунтованим є доповнення складів злочинів, передбачених статтями 342, 343 і 345 КК України, кваліфікуючою ознакою повторності. Такий крок дав би змогу кваліфікувати первинне діяння в його самостійному характері, а подальші посягання, поєднані з погрозою насильством чи його застосуванням щодо працівника правоохоронного органу, оцінювати через ознаку повторності, чим забезпечувалася б повнота кримінально-правової оцінки та справедливість відповідальності.

Отже, проблема відмежування злочинів, передбачених статтями 342 та 345 КК України, має комплексний характер і потребує як доктринального опрацювання, так і уніфікації судової практики. Її розв'язання можливе лише за умови формування стабільних критеріїв кваліфікації, що забезпечували б передбачуваність кримінально-правової оцінки та відповідали принципові верховенства права. Практичний критерій відмежування можна сформулювати так: якщо дії особи полягають у перешкоджанні законній діяльності представника влади або працівника правоохоронного органу без спрямованого умислу на заподіяння фізичної шкоди, а насильство використовується виключно як спосіб реалізації опору, їх слід кваліфікувати за статтею 342 КК України; якщо ж поведінка виходить за межі простого опору й характеризується умисним застосуванням погрози фізичного насильства або самого фізичного насильства спрямованого на заподіяння тілесних ушкоджень або фізичного болю працівникові правоохоронного органу у зв'язку з виконанням службових обов'язків, наявні підстави для кваліфікації за статтею 345 КК України; у разі ж коли насильницькі дії одночасно охоплюють і опір законним вимогам, і посягання на фізичну недоторканність, питання вирішується залежно від конкретних обставин справи та може потребувати застосування правил сукупності кримінальних правопорушень.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з уніфікацією судової практики, розробленням офіційних рекомендацій щодо кваліфікації зазначених злочинів та законодавчим втіленням запропонованої ознаки повторності.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.

2. Орлов Ю. В., Щебетун С. В. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень, передбачених статтями 342 та 345 КК України. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2025. № 2 (35). С. 25–45. DOI: https://doi.org/10.32631/vca.2025.2.2

3. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21 жовт. 1993 р. № 3543-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 44. Ст. 416.

4. Про часткову мобілізацію : Указ Президента України від 14 січ. 2015 р., затверджений Законом України від 15 січ. 2015 р. № 113-VIII. *Голос України*. 2015. № 8.

5. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2232-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 385.

6. Габуда А. С. Кримінально-правова характеристика складу опору особам, наділеним владними повноваженнями : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2012. 21 с.

7. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів : навч. посіб. Київ : Атіка, 2002. 640 с.

8. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 704 с.

9. Устрицька Н. І. Особливості кримінально-правової кваліфікації повторності злочинів. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 358–367.

10. Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів : постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 черв. 1992 р. № 8.

11. Романова О. М. Юридичні аспекти мобілізації в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 1. С. 73–78. DOI: https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2023.15

12. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

13. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.

14. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

15. Удод А. М., Крушеницький А. В. Особливості кваліфікації погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу за сукупністю злочинів та повторністю. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 510–513. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-10/124

References

1. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 No. 2341-3. (2001). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], (25–26), St. 131. [in Ukrainian].

2. Orlov, Yu. V., & Shchebetun, S. V. (2025). Problemy kvalifikatsii kryminalnykh pravoporushen, peredbachenykh stattiamy 342 ta 345 KK Ukrainy [Problems of qualification of criminal offenses under Articles 342 and 345 of the Criminal Code of Ukraine]. *Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy [Bulletin of the Criminological Association of Ukraine]*, 2(35), 25–45. https://doi.org/10.32631/vca.2025.2.2 [in Ukrainian].

3. Pro mobilizatsiinu pidhotovku ta mobilizatsiiu [On Mobilization Preparation and Mobilization] : Zakon Ukrainy vid 21.10.1993 No. 3543-12. (1993). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], (44), St. 416. [in Ukrainian].

4. Pro chastkovu mobilizatsiiu [On Partial Mobilization] : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14.01.2015, zatverdzhenyi Zakonom Ukrainy vid 15.01.2015 No. 113-8. (2015). *Holos Ukrainy* [Voice of Ukraine], (8). [in Ukrainian].

5. Pro viiskovyi oboviazok i viiskovu sluzhbu [On Military Duty and Military Service] : Zakon Ukrainy vid 25.03.1992 No. 2232-12. (1992). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], (27), St. 385. [in Ukrainian].

6. Habuda, A. S. (2012). Kryminalno-pravova kharakterystyka skladu oporu osobam, nadilenym vladnymy povnovazhenniamy [Criminal-law characteristics of the elements of resistance to persons vested with power]. *Extended abstract of Candidate's thesis.* Lviv. 21 s. [in Ukrainian].

7. Korzhanskyi, M. Y. (2002). Kvalifikatsiia zlochyniv [Qualification of crimes] : navch. posib. Kyiv : Atika. 640 s. [in Ukrainian].

8. Navrotskyi, V. O. (2006). Osnovy kryminalno-pravovoi kvalifikatsii [Fundamentals of criminal-law qualification] : navch. posib. Kyiv : Yurinkom Inter. 704 s. [in Ukrainian].

9. Ustrytska, N. I. (2012). Osoblyvosti kryminalno-pravovoi kvalifikatsii povtornosti zlochyniv [Features of the criminal-law qualification of the repetition of crimes]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav [Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs],* (1), 358–367. [in Ukrainian].

10. Pro zastosuvannia sudamy zakonodavstva, shcho peredbachaie vidpovidalnist za posiahannia na zhyttia, zdorovia, hidnist ta vlasnist suddiv i pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv [On the application by courts of legislation providing for liability for encroachments on the life, health, dignity and property of judges and law enforcement officers] : postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 26.06.1992 No. 8. (1992). [in Ukrainian].

11. Romanova, O. M. (2023). Yurydychni aspekty mobilizatsii v Ukraini [Legal aspects of mobilization in Ukraine]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava [Law Review of Kyiv University of Law],* (1), 73–78. https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2023.15 [in Ukrainian].

12. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 No. 254k96-VR. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], (30), St. 141. [in Ukrainian].

13. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu [On the Legal Regime of Martial Law] : Zakon Ukrainy vid 12.05.2015 No. 389-8. (2015). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], (28), St. 250. [in Ukrainian].

14. Pro Natsionalnu politsiiu [On the National Police] : Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 No. 580-8. (2015). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], (40–41), St. 379. [in Ukrainian].

15. Udod, A. M., & Krushenytskyi, A. V. (2023). Osoblyvosti kvalifikatsii pohrozy abo nasylstva shchodo pratsivnyka pravookhoronnoho orhanu za sukupnistiu zlochyniv ta povtornistiu [Characteristics of the qualification of threat or violence against a law enforcement body employee according to the number of crimes and repetition]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal [Juridical Scientific and Electronic Journal],* (10), 510–513. https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-10/124 [in Ukrainian].

Udod Andrii,
Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Criminal Law and Criminology
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-8029-4878

Kozachok Veronika,
Cadet of the Faculty of Training Specialists for Pre-trial Investigation Units
of the National Police of Ukraine
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: https://orcid.org/0009-0006-1204-6323

PROBLEMATIC ISSUES OF DISTINGUISHING CRIMES UNDER ARTICLES 342 AND 345 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF MOBILIZATION LEGAL RELATIONS

The article addresses the problematic issues of distinguishing between the crimes provided for in Articles 342 and 345 of the Criminal Code of Ukraine in the context of mobilization legal relations. The relevance of the topic is determined by the gradual increase, since 2023, in the number of criminal offenses associated with resistance to representatives of authority and violence against law enforcement officers, which is especially notable against the background of a reduced statistical base of records compared with 2021. The authors emphasize that under conditions of mobilization and martial law the powers of authorized bodies expand, which objectively increases the risk of conflicts with citizens and complicates the correct criminal-law qualification of the relevant acts. On the basis of an analysis of legislation, doctrinal positions, and judicial practice, the article systematizes three principal approaches to the qualification of resistance combined with violence against a law enforcement officer: the absorption of violence by the elements of resistance; the mandatory cumulative qualification together with Article 345 of the Criminal Code of Ukraine; and a differentiated approach depending on the intensity of the violence and the direction of intent. The authors substantiate the advantages of the differentiated approach, which makes it possible to take into account the actual circumstances of each situation and to avoid both excessive criminalization and the unjustified exclusion of violent episodes from independent legal assessment. Particular attention is paid to the analysis of the objective and subjective features of the relevant elements of the offenses, as well as to the typical factual situations that arise during the implementation of mobilization measures, including the verification of military registration documents, the service of summonses, and the delivery of persons to territorial recruitment and social support centres. It is argued that the conduct of the offender often has an escalating character, when the intent is initially directed at resistance (Article 342) and subsequently at causing bodily harm or the threat thereof (Article 345). Taking this into account, the authors propose supplementing the elements of the offenses provided for in Articles 342, 343, and 345 of the Criminal Code of Ukraine with the qualifying feature of repetition, which would make it possible to assess the primary act independently and to evaluate the subsequent encroachments through this qualifying feature, thereby ensuring the completeness of the criminal-law assessment and the fairness of criminal liability. Prospects for further research lie in the unification of judicial practice, the development of official recommendations for qualification, and the legislative implementation of the proposed feature of repetition.

Key words: *resistance, violence, representative of authority, law enforcement officer, mobilization legal relations, qualification of crimes, repetition.*

Дата першого надходження статті до видання: 17.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 31.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 14.10.2026